

НАПРЯМКИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ БІОЛОГІЇ ДО ВИХОВАННЯ В УЧНІВ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ

У статті розглядаються основні напрямки підготовки майбутніх вчителів біології до виховання в учнів здорового способу життя.

Ключові слова: виховання, здоровий спосіб життя, вчитель біології, напрямки підготовки.

The article considers the main directions of preparation of future biology teachers for educating students in a healthy lifestyle.

Key words: education, healthy lifestyle, biology teacher, areas of training.

Проблема виховання здорового способу життя засобами впливу вчителя є досить актуальною в умовах сьогодення. Це підтверджує оновлена законодавча база системи освіти України, звернення до педагогічної спадщини відомих класиків педагогіки, зокрема В.Сухомлинського, аналіз наукових напрацювань сучасних вітчизняних та зарубіжних вчених.

Так В.Сухомлинський у праці «Серце віддаю дітям» зазначав: «Я не боюсь ще й ще раз повторювати: турбота про здоров'я – це найважливіша праця вихователя. Від життєрадісності, бадьорості дітей залежить їхнє духовне життя, світогляд, розумовий розвиток, міцність знань, віра в свої сили, якщо виміряти всі мої турботи й тривоги про дітей, продовжує далі педагог, - протягом 4 років навчання, то добра половина з них – про здоров'я» [5]. Для майбутніх вчителів у цьому вислові важливо зрозуміти те, що видатний педагог виховання здорового способу життя учнів визначає як проблему педагогічну, а не медичну за відсутністю певних хвороб.

Окреслена проблема висвітлена у працях Ю.Бойчука, О.Вакуленка, Г.Воскобойнікової, М.Гончаренко, П. Кононенка, В. Майбороди, Т.Скороход та ін.

Зокрема, Т. Скороход дослідила проблему формування готовності майбутніх учителів природничих дисциплін до виховання в учнів здорового способу життя.

О.Вакуленко доводить, що здоровий спосіб життя є однією із соціально педагогічних умов становлення особистості у підлітковому віці. Г.Воскобойнікова акцентує увагу на важливості врахування валеологічної складової у професійно-педагогічній підготовці сучасного вчителя.

В полі дослідження М.Гончаренко були педагогічні аспекти валеологічної освіти.

Варто також згадати в цьому контексті, що сформувалася нова самостійна наука про здоров'я особистості – валеологія. Ця галузь дуже тісно пов'язана не тільки з медициною, біологією, психологією, екологією, а також із педагогікою. Відповідно до цього Н.Бідненко звертає увагу на те, що валеологія має навчити сучасних школярів берегти своє здоров'я [1].

Тому Скороход Т. стверджує, «що стандарти підготовки фахівців з вищою освітою мають змістити акцент з вузькопрофесійної підготовки на введення до навчальних планів дисциплін, які сприяють орієнтації на нове усвідомлення взаємозв'язків людини і природи, сенсу життя, призначення людства; необхідно виховувати у молоді ставлення до власного здоров'я як до найвищої цінності» [4].

В своєму дослідженні Т. Скороход у підготовці майбутнього вчителя біології визначає два важливих компоненти: змістовий та операційно-процесуальний, зокрема, змістовий компонент визначає сукупність загально педагогічних та фахових знань, які необхідні для проведення зазначеної виховної роботи. Серед фахових знань підготовки до педагогічної діяльності були визначені такі, як система знань, спрямованих на

формування особистості майбутнього вчителя і знання, які сприяють оволодінню вміннями і навичками, які потрібні для організації виховання здорового способу життя. Знання діляться на дві групи. Перша група включає знання концепцій, закономірностей педагогічних процесів та озброєння методами навчання; знання технологій у вихованні в учнів здорового способу життя; оволодіння основними категоріями та поняттями, що відносяться до проблеми виховання здорового способу життя.

Друга група включає знання практичного спрямування, які стосуються теорії виховання, методики навчання; компетентність у використанні своєрідних термінів, які використовуються у процесі виховання здорового способу життя; ознайомленість із джерелами відповідної інформації, які поповнюють знання і дають можливість використовувати їх у процесі виховання в учнів здорового способу життя.

Операційно процесуальний компонент стосується діяльності вчителя в цьому освітньому напрямі. Він включає вміння застосовувати отримані знання на практиці; оволодіння прийомами і засобами подачі інформації учням; вміння коректно сформулювати мету; на основі мети визначити завдання через які вона буде реалізована; на основі мети та завдань підбирати ефективні форми виховної роботи; визначити систему прийомів та засобів через врахування вікових та індивідуальних особливостей учнів.

Формування компетентності майбутнього вчителя до виховання в учнів здоров'я та здорового способу життя має обов'язково поєднувати змістовий та операційно-процесуальний компоненти. Більшість навчальних дисциплін мають містити складові змістового та операційного компонентів, а також необхідно впроваджувати спецкурси, які спрямовані на підготовку студентів до реалізації завдань виховання в учнів здорового способу життя. Певні спецкурси забезпечать удосконалення професійної підготовки майбутнього вчителя. Це можна реалізувати за рахунок дисциплін за вибором, які сприятимуть реалізації можливості приділяти більше уваги моральним та етичним напрямкам підготовки студентів-біологів до виховання основ здоров'я та здорового способу життя.

Зазначені складники підготовки майбутнього вчителя біології потребують також відповідних професійних якостей.

Це має бути основним складником підготовки майбутніх вчителів біології, які реалізуються за такими напрямками:

- ✓ Освіта студентів-майбутніх вчителів біології про здоров'я та здоровий спосіб життя має реалізуватися через отримання спеціальних знань та навичок.
- ✓ Підготовка зазначених фахівців до упровадження здоров'язбережувальних технологій.

Важливе місце у вирішенні такої багатоаспектної, складної проблеми як виховання здорового способу життя підростаючого покоління має відводитися педагогічній профілактиці. Студенти мають переконатися в тому, що за своєю сутністю вона має бути комплексною, тобто це використання різних форм, методів, прийомів і засобів виховного впливу. В арсеналі вчителя біології є чималий набір таких форм виховного впливу. Вони традиційно використовують їх на своїх уроках та в позаурочній виховній діяльності.

Для студентів досить часто в період виробничої практики їх використання стає великою проблемою. Серед яких прослідковуються наступні:

- ✓ немає напрацьованих педагогічних рішень;
- ✓ апробованих навчально-виховних заходів;
- ✓ розроблених і апробованих окремих сценаріїв;
- ✓ напрацьованих і адаптованих конспектів чи планів;
- ✓ немає узгодженості при використанні форм, методів, прийомів і засобів навчання та виховання;
- ✓ студенти не мають відповідного робочого самопочуття (почуваються невпевнено);
- ✓ допускаються не тільки методичні неточності, а й окремі помилки;

✓ використовуються виховні впливи, які не мають позитивного результату.

Тому фахова підготовка майбутніх вчителів-біологів потребує ознайомлення та апробації з різними формами, методами та прийомами реалізації освітніх завдань з біології та виховання у школярів здорового способу життя.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бідненко Н. Не зашкодити, а допомогти дитині – чи під силу це вчителю валеології? *Учитель*. 2001. № 7-8. С.45-47.
2. Вакуленко О.В. Здоровий спосіб життя – як соціальна педагогічна умова становлення особистості у підлітковому віці. К., 2001. 269с.
3. Москаленко В.Ф. Здоровий спосіб життя: теорія та практика. *Охорона здоров'я України*. 2002. №2. С.4-6.
4. Скороход Т.В. Формування готовності майбутніх учителів природничих дисциплін до виховання здорового способу життя школярів. *Наукові записки. Кіровоград, 2006*. Вип.66. Ч.1. С.128-131.
5. Сухомлинський В.О. Серце віддаю дітям: вибрані твори в 5 т. К., 1977.

Рекомендує до друку науковий керівник доцент Спринь О.Б.